

Naujienu Antroji Dalis

NR. 795

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXII METAI

IŠ POMIRTINĖS BIRŽIŠKŲ TRAGEDIJOS

“Dievas Sutemose” knygos autorius Stasys Yla, kurio profesija yra kunigystė, apie profesorių Mykolą Biržišką rašydamas sako:

“Vargiai kas išdrįs viešai pratariti, turint galvoje lietuvių atsargumą, kad prof. Mykolas Biržiška savo dienas baigė kaip šventasis”.

Apie kokį laiko tarpą kun. Yla kalba taip sakydamas? Ar jis rašo tik apie paskutines prieš mirtį dienas? Gal platesne prasme apima ir ilgesnį Mykolo Biržiškos amžiaus pabaigos laikotarpį, — bent gyvenimą Kalifornijoje, kur ten jį užgulė tiek daug asmeninių nelaimių: pasiskandino žmona; jaunas širdies liga staigiai mirė žentas, palikdamas našlę su mažais vaikais; paskubom už nelietuvio ištėkėjo mažametė anūkė; organizacijos varžėsi, kaip B. Raila rašė, — “Biržiška eina su mumis, ne su jumis” ir dėl tų varžybų Biržiška nukentėdavo.

Visus tuos vargus senelis M. B. išgyveno, bet ar tai jau šventasis? Iš spaudos žinomas jo pasisakymas, kad padėtis nepaprasta: jei jis nueis pas “anuos”, bet nedalyvaus “šių” susirinkime, tai kils audra ir priekaištai — pas vienus eina, pas kitus nepriprašomas. Dalyvaudavęs visur, kiek pajėgdavęs. Ne tik pavargdavęs susirinkimuose ar pamogose, bet kartais jau iš namų pavargęs išeidavęs. Ir dėl to, kad išvengtų priekaištų, kurių jis buvo susilaukęs Draugo dienraštyje, kam dalyvavęs Tautinės Sąjungos Nepriklausomybės Talkos atskirai surengtame Vasario 16 minėjime; kad išvengtų tokių priekaištų, kurie buvo padaryti po to, kai jis neleido savo pavardės naudoti bendruomenės vardu perkamų namų reklamai. Priekaištai prasi-dėjo Vienybėje ir polemika persimetė į Naujienas, Dirvą ir kt. Atsirado žmonių, kurie tose polemikose gynė profesorių, gi iš namų pirkėjų mesti net tokie žodžiai, jog M. Biržiška nusisukęs nuo bendruomenės, kuri jam dovanas davusi, aukas rinkusi. Ir kai pats M. B. sakėsi turįs lankstyti ir pataikauti, tai ar čia yra charakterio šventumas? Greičiau seno žmogaus, neturinčio pakankamai tvirto ekonominio pagrindo, pataikavimas.

Dievą į sutemas bevarydamas, kun. Yla atpasakoja, ką jam Los Angeles klebonas kun. J. A. Kučingis apie M. Biržišką rašęs. Yra toks pasakymas:

“Broliui Vaclovui mirus, nevyko į laidotuves, kadangi turėjo būti sudeginamas”.

“Spyglių ir dyglių” kūrėjai iš

tokio sakinio galėtų ir pajaukauti, jog M. Biržiška turėjo būti sudeginamas, tad į brolio laidotuves nevyko... Bet supraskime taip: M. B. į brolio laidotuves nevyko, protestuodamas, kad jo brolio kūnas turėjo būti sudegintas. Jei šis kun. Ylos knygoje paskelbtas teigimas yra teisybė, kur tad yra ta profesoriaus M. B. tolerancija, apie kurią toje pat knygoje kunigas Yla Br. Railos žodžiais taip pasakoja:

“Jo (M. B.) tolerancija kitaip manantiems ir fikintiems siekė žymiai toliau, negu šiaip normali praktikuojančių katalikų tolerancija”.

Lietuviai kaimietis pasakytų, jog žmogus turi būti baisiai įpykęs, net įmiršęs, kad net broliū laidoti neatvyktų. Ar broliai Biržiškos taip tarp savęs bendradarbiavo? Ne! Jie labai broliškai gyveno. Iki kunigo Ylos knygos išleidimo buvo tiesa, jog Mykolas į Vaclovo laidotuves dėl nesveikatos ir dėl tofimos kelionės nevažiavo. Bronys Raila Dirvoje rašė, jog kun. Ylos paskelbtasis teigimas, kodėl M. Biržiška į brolio laidotuves nevyko, esąs nesąmonė.

Iš kun. J. A. Kučingio pasakymo peršasi išvada M. Biržiškos būde buvus veidmainystės. Tą išvadą stiprina kun. Yla kitu pasakojimu. M. B. buvo laisvamaniš, metęs katalikų tikybinę praktiką, bet jon vėl sugrįžęs. Kun. Yla rašo: “Jis (M. B.) taip laikėsi Lietuvoj, kad ir jo religinės praktikos per daug nekristų kitiems į akis”. Vadinasi, jau tais laikais M. Biržiška norėjo būti visiems “saldus”: kas žino jį esant laisvamanį, tegul taip ir žino, o kas mato jį prie šventčiausiojo stalo, — tegul praktikuojančių katalikų laiko!

Žmogaus lavoną negali betkas paimiti ir laidoti. Pirmumą turi šeima ir giminės. Didelis būrys laidotuvių dalyvių girdėjome kaip Chicagos Lietuvių Tautinėse Kapinėse prof. Viktoras Biržiška atsisveikino su broliu Vaclovu. Viktoras, iš širdgėlos vos žodžius ištardamas, betgi aiškiai pasakė: “Vaclovai, aš čia pas tave ateisiu”... Jis ne tik tokiam brolio laidojimui pritarė, bet tas kapines laikė tinkama poilsio vieta ir sau pačiam.

Vaclovui B. palaidoti komitetas ne vieną kartą jau viešai pranešė, kaip ir kieno valia laidojimą atliko. Verta dar prisiminti: kai Chicagoje pasigirdo kalbos, jog Vaclovo B. kūnas bus sudegintas ir pelenai Tautinėse kapinėse palaidoti, kilo klausimas, ar kūnas į Chicago bus atvežtas ir sudegintas, ar

(Nukelta į 2 psl.)

Užverta gatvė... į laisvę

Alfred Kubin

KĄ NAUJIEJI METAI LEMIA LIETUVAI

Ne tik Sovietų pavergtieji 100 milijonų žmonių, bet ir patys Sovietai raudonosios Kinijos akivaizdoje savo viltis deda į Jungtinių Amerikos Valstybių ryžtumą

Münchenė, specialiai Rytų Europos reikalams leidžiamame mėnesiniame vokiečių žurnale “Der Europäische Osten”, 1965 metų lapkričio nr. yra ilgoasis Dr. Hans Lehmanno straipsnis, kuriame autorius gvildena kelius į Vokietijos suvienijimą (Federalinės vyriausybės uždaviniai po rinkimų). Nors straipsnio pagrindinė tema sukasi apie pačių vokiečių reikalus, tačiau autoriaus pažinūs taip pat į Rytų Europos iš sovietinio bolševizmo nelavės išsivadavimą bei tokiam išsilaisvinimui palankiai besirutuojančios situacijos, straipsnį daro aktualų ir įdomų ir ne vokiečiams.

Reikia šaltai ir blaiviai suvesti balansą, rašo Dr. Lehmann. Tik tuomet bus galima įžiūrėti, ar esamomis sąlygomis kokios nors galimybės yra įmanomos pasauliui užtikrinti pastovią ir teisingą taiką. Vokietijos nesuvienijus, pasaulinė taika visą laiką bus pavojuje.

Kad ne vien Vokietijos nenatūrali padėtis, bet ir šimto milijonų pajungtų žmonių rytuose nuo Vokietijos, autorius apie tai pasako sekančiame posme.

Bet kuriuo metu užtenka kibirkšties susikaupusiai sprogtamajai medžiagai uždegti ir pasaulį į bedugnę nutraukti. Ne būtina dėl to, kad, kaip Ulbrichtas amžinai kartoja melagingą sovietų propagandą, jog “vokiečių revanšistai ir imperialistai” mieliau jau rytoj pat norėtų užpulti “taiką mylinčių” Sovietų pasaulį, bet dėl to, kad nulemiančioji gyventojų dauguma ne vien sovietų okupuotoje Vokietijos zonoje, bet ir visoje Rytų Europoje apie komunizmą nenori nieko žinoti ir seniai trokšta, kad jų komunistiškieji prispaudėjai eitų po velnių. Nerimas 100 milijonų žmonių Rytų Europoje — tai priežastis, kodėl šis pasaulis neturi taikos. Sovietinis komunizmas už tai neša atsakomybę ir yra kaltas, kad europiečiai anapus geležinės uždan-

gos turi kęsti tokį vargą ir nelaimingą gyvenimą.

Nors šiuo metu niekas Anglijoje, JAV-bėse arba Prancūzijoje rimtai nemano, kad Raudonoji Armija dėl bendros pasaulinio komunizmo padėties artimesnėje ateityje planuotų laisvojo pasaulio užpuolimą, betgi nuolatinis, nenumaldomas ir karštas laisvės troškimas anapus geležinės uždanos esančių žmonių sudaro pavojaus šaltinį taikos pastovumui. Minos, spygliuotų vietų užtvartos, prožektoriai ir šauti paruošti kulkosvaidžiai geležinės uždanos juostoje nėra jokie ženklai taikos, laimės, ramybės ir tvarkos, nes visa tai iš spausių žmonių yra atimta. Visur paprastai žmonės, darbininkai ir valstiečiai, o ypačingai jaunieji žmonės, stengiasi kaip įmanydami nuo tų “darbininkų ir valstiečių rojaus” palaimų pabėgti. Tai yra tikrovė, o visa kita yra tik propaganda.

Kinijos puolamoji strategija

Pirmą kartą po įstojimo į Antrąjį Pasaulinį karą Jungtinės Valstybės ryžosi ryt dienos pasaulio pavojui atvirai kovingai į akis pažiūrėti. Priešas seniai jau nebesivadina Vietkongu arba Šiauriniu Vietnamu, tačiau, kaip iš visų įtakingųjų Amerikos valstybės vyrų kalbų aiškėja, vadinasi Kinija.

Jei teisybė, ką “kompiuteriai” apskaičiavo, tai po 50 metų Kinijoje bus du bilijonai (milijardai) žmonių, o 1970 metais (tai yra po 5 metų) kinų galybė pralenks sovietų galybę. 1990 metais (tai yra po 25 metų) pralenks SSSR, JAV ir jų sąjungininkų galybę kartu. Ta kinų galybė nežino savo ekspansijos veržlumui jokių ribų. Jie pasišaus visus vadinamuosius nacionalinio išsilaisvinimo karus remti ir jau turima informacijų, kurios skelbia, kad Pekingas ateidamas su “broliška pagalba” giminingai ir neramiai Indonezijai, jau da-

(Nukelta i 2 psl.)

IŠ POMIRTINĖS . . .

(Tąsą iš pirmo pusl.)

jau pelenai iš Waterbury, Conn., bus atvežti?

Laidojimo komiteto pranešimuose tokie dalykai neminimi, bet buvo kalbama, jog vyresnysis brolis Mykolas Biržiška pataręs ko mažiau padaryti laidojimo išlaidų — Waterburyje kūną sudeginus pelenus persiųsti į Chicago, nes taip bus mažesnės laidojimo išlaidos. Ar tokios čikagiečių kalbos buvo pagrįstos, dabar galėtų pasakyti Alena Devenienė ir Dr. Mykolas Devenis, kurių namuose Vaclovas B. mirė, kurie pradėjo laidojimą tvarkyti. Dabar, nors ir neminima pavardė, betgi dėl Vaclovo Biržiškos kūno sudegimo kunigų metami priekaištai linksa į Waterburio namų savininkus, kurių namuose Vaclovas B. mirė.

Kunigiškoje veikloje S. Yla taip toli nuėjo, jog nieko piktesnio apie Vaclovą Biržišką nebeišgalvojo, kaip priekaištą, jog profesorius pasiskolinęs iš marjonų knygų ir jos negrąžintuos.

Vaclovas B. mirė staigiai. Jo palikimas komisijos surašytas. Kun. Yla žino palikimo paveldėtojus, bet su jais dėl knygų neišsiaiškines, formuoja katalikiškojo laikraščio skaitytojų nuomonę: Vaclovas Biržiška nekatalikiškai palaidotas, jo pasiskolintos knygos vienuolynui negrąžintos! Juk tai ne kas kitas, kaip dar vienas naujai sukurtas aktas pomirtinėje Biržiškų tragedijoje.

Apgaildestauti reikėtų, kad ir Biržiškų likusieji giminės neatsiliepė į tokius kunigo raštus. Neatsiliepė jie ir į dvilypę teisybę: kun. Ylos knygoje sakoma, jog M. Biržiška į brolio laidotuves nevyko, kadangi turėjo būti sudeginamas, o Br. Raila tą pasakymą nesąmone pavadinė. Turim du teigimus, katras teisingas?

M. Biržiškos dukterį vedęs Stasys Žakevičius - Žymantas yra įautrūs dėl pasisakymų apie Biržišką — kai Dr. P. Grigaitis Naujienose surašė atsiminimus, S. Žymantas tuoj atsiliepė. Kodėl jis tyli dėl kun. Ylos ir Br. Railos žinių susikirtimo? Gal jis nieko apie tai nežino? Gal S. Ž. laikosi politikos, jog su kun. Yla bei su Br. Raila nenaudinga polemizuoti? Kodėl Biržiškų palikimo paveldėtojai neatsiliepė per tiek laiko dėl priekaištų, kad Vc. B. pasiskolintosis knygos negrąžintuos?

Per mėnesių mėnesius į tokius klausimus Biržiškų giminės atsiliepiant nesulaukę, galime gal atsakymo ieškoti p. Marilės Žymantienės elgesyje, kai ji čia Chicagoje ieškojo kunigo, kurs prie mirusio evangeliko Vaclovo Biržiškos mišias atlaikytų. Yra dar reikšmingesnės žinios, kaip ji M. Biržiškos laidotuviams dirigavo. Tėvo mirties akivaizdoje, susirinkusiems losangelėnų organizacijų atstovams padiktavusi:

1. M. Biržiška buvo Lietuvos

nepriklausomybės akto signataras. Visuomenės, o ne šeimos, lėšomis turi būti palaidotas. Tai būtų ir lyg simbolinės valstybinės, valstybės vyro, laidotuvis;

2. Karstas turi būti nupirktas nepigesnis, kaip už \$1,500.00;

3. Lietuvos nepriklausomybės akto signataras M. Biržiška negali būti laidojamas žemėje, bet turi būti padėtas Kalvarijos kapų marmuro mauzoliejuje, nepigesnėje vietoje kaip už \$1,800.00;

4. M. Biržiškos žmona palaidota Los Angeles Kalvarijos kapuose. Nuo jos M. Biržiška nenorėjo būti atskirtas, tad ir Bronislavos Biržiškienės kūno likučiai turi būti visuomenės lėšomis perkelti į mauzoliejų; ir tas sudarys apie pusantro tūkstančio dolerių ekstra išlaidų;

5. Visuomenės lėšomis turi būti apmokamos ir visos kitos išlaidos — laidotuvių kopyčia ir kt.

Keli pasitarimo dalyviai prabilę, jog tokios sąlygos, tokios išlaidos yra bereikalinga našta visuomenei. Kiti įrodinėję, jog M. Biržiška buvo kuklus, nenorėjo būti nuo žmonos atskirtas, tad tinkamiausia vieta būtų jį kapuose šalia žmonos kapo palaidoti. Be to, ir kiti nepriklausomybės akto signatarai laidojami kukliai.

Ponia Žymantienė visas nuomones pagrąšindama atmetusi: jei išeivijos visuomenė negali nurodytomis sąlygomis jos tėvą palaidoti, tad dabar, kai esąs susisiekimas su Lietuva, M. Biržiškos kūnas būsiąs išvežtas į Lietuvą ir Vilniuje iškilmingai palaidotas . . .

M. Biržiška buvo ir Liet. Rezistencinės Sąjungos garbės narys, jo svaivis S. Žymantas tos sąjungos veiklus šulas. O kai šitaip, p. Žymantienė kalbėjo, visuomenėje tebebuvo gyvi ašarai diskusijų, kurias sukėlė Juozo Tysliavos pelenų į Vilniaus kapus nuvežimas.

M. Biržiškos kūnas į Vilnių nebūvo išvežtas. Laidotuviniame pasitarime prieita susitarimo: išlaidos apmažintos — p. Žymantienė sutiko šeimos lėšomis Bronislavos Biržiškienės kūno likučius iš kapų duobės į mauzoliejų perkelti, o M. Biržiškos palaidojimą, mauzoliejiaus išlaidas įskaitytinai, apsiėmė susidariusis komitetas iš visuomenės surinktais pinigais apmokėti.

Bet ar šitaip tinka elgtis katalikiškai šeimai? Ar kun. Ylos knygoje šnekos nėra tik propaganda, siekianti pavaizduoti katalikybę ten, kur jos nėra?

Teisingai K. Lukoševičius Naujienose rašė, jog kiekvienas lietuvis turėtų pasipiktinti dėl prof. Vaclovo Biržiškos šmeižimo. Tik apsirinka sakydamas, jog kun. Yla turi atsiprašyti velionio artimųjų. Yra atbulai: kun. Yla viename rašte pasigyrė, jog už M. Biržiškos aprašymą jam p. Žymantienė padėkojo.

Bet tie, kurie nori turėti teisingą žodį apie Biržišką, kurie gerbdami jį mokslo darbus, gerbia jų asmenines pažiūras, nebūtinai turi tylėti, stebėdami tą pomirtinę tragediją. G. St.

KĄ NAUJI METAI . . .

(Atkelta iš 1 psl.)

ves jai atominę bombą išbandyti.

Amerikiečiai Rytų Azijoje stovi priešais galybę, kuri išmintingoms diskusijoms nėra prieinama ir su panieka žiūri į viską, kas nepasiduoda jai be sąlygų. Argi dar tenka stebėtis, kad Goldwateris sušuko: "Jei aš būčiau prezidentas, aš stačiai prašyte prašyčiau, kad raudonoji Kinija mus išprovokuotų, kad mes galėtume pulti jos atominių ginklų įrengimus", ir kad patį atsakingasis gynybos ministeris McNamara slaptame Kongreso posėdyje dar daugiau pabrėžė grėsmę iš Kinijos pusės esant didesnę, negu iš Sovietų Sąjungos pusės, ir kaip tik šią savo pastabą perdavė spaudai.

Pekinge gerai žino, kaip tas lošimas stovi. Lygiai kaip japonų generolai prieš dvidešimt metų laikė Japoniją esant nenugalimą, panašiai raudonosios Kinijos maršalai ir doktrinieriai yra šandien įsitikinę Kinijos ir jos žmonių masių nugalimumu. Jų laimėjimas pilietiniame kare ir klaidos, kurių padarė Amerikos politika tuomet ir Korėjos kare, leido Mao ir jo draugams pakilti į puikybę. Tie žmonės Pekinge per mažai pauso, kad amerikiečiai pralaimėjo dvejus kautynes, bet nepralaimėjo nė vieno karo.

Kaip Leninas Pirmąjį Pasaulinį karą norėjo paversti tarptautiniu pilietiniu karu, panašiai kinei komunistai norėtų savo pilietinio karo taktiką perkelti į pasaulinę politiką. Maršalas Lin Piao neseniai išdėstė kinų militarinę doktriną. Jis norėtų aplinkui miestus įsteigti revoliucines bazes ir tuos miestus badu išmarinti, ir jis žiūri į šiaurės Ameriką ir Europą kaip į kraštus su dideliais miestais, kurie yra bendrai pažeidžiami, tuo tarpu kai Aziją, Afriką ir Lotynų Ameriką jis laiko sodžiaus kraštais ir dėl to nepažeidžiamais. "Mes norėtume Amerikos imperialistams aiškiai įkalti", jis toliau teorizavo, "kad iššūkis okeanas iš daugelio šimtų milijonų ginkluotų kinų bus daug daugiau, negu reikalinga keletui milijonų jų puolancios kariuomenės nuskandinti".

Kaip toje padėtyje laikosi Sovietai?

Taigi abidvi pusės žino, rašo toliau Dr. Lehmann, apie ką dalykas eina. Niekas nenuvertino antrosios pusės, nors kinei su panieka žiūri į Vakarų techniką. Turės pasirodyti, ar tas jų išdidumas yra vietoje.

Iki šiol amerikiečių medžiaginė persvara Vietname buvo pakankama tam, kad sutrukdytų šiaurinius vietnamiečius nuo pristatymo didesnių vienetų. Tačiau visa tai, ką amerikiečiai Vietname parodė, buvo tik įvadas į lošimą. Pavyzdžiui, jie dabar perdirba Canrah į geriausią uostą Azijoje, į antrąją Okinawą. Iš čia jie tikisi, su kitų Azijos tautų pagalba, už-

tvenkti Kinijos išsiplėtimo pastangas.

Amerikos Tolimųjų Rytų politikos tikslas iš oficialios pusės yra nusakomas, kaip rūpinimasis, kad "ten gyvenančios tautos galėtų egzistuoti kaip laisvi ir nepriklausomi kraštai su pirmyn žengiančiomis demokratinėmis santvarkomis; kad tų kraštų žmonės nesudarytų grėsmės nei vieni kitiems, nei svetimoms tautoms; kad jokia Azijos tauta kitos tautos neužvaldytų arba neužimtų viešpatuojančios pozicijos visame Azijos žemyne ar nors vienoje jo dalyje".

Aišku, kad Jungtinės Valstybės nuo tų uždavinių, kokius sau pasistatė Rytų Azijoje, nebėgi atitraukti. Už jokią kainą! Ir apie tą pasiryžimą žino ir Sovietų vyriausybė. Ji tą kovos ryžtą respektuoja ir nedrįsta jam priešintis. Bet koks tos rūšies pasipriešinimas baigtusi panašia akistata (konfrontacija) kaip Kūbos krizės metu ir baigtusi Sovietų vyriausybei tokiu pat pralaimėjimu, kaip 1962 metais. Nepaisant visų sovietų propagandos mašinos purkštavimų, yra aišku, kad Sovietų Sąjunga ne be pasitenkinimo stebi viešai gresiantį konfliktą tarp Washingtono ir Pekingo, to nepermdaujančiai priešingai nusistačiusio sovietų brolio dvasioje. Ką Washingtonas raudonojoje Kinijoje šandien sudaūžys, tai rytoj nebegres Sovietų Sąjungai. Taigi tarp JAV ir Sovietų Sąjungos egzistuoja mažų mažiausiai neaptartas, o gal būt, slaptai net aptartas, susitarimas ta prasme, kad nei viena, nei kita nenori, kad raudonosios Kinijos medžiai iki pat dangaus užaugtų.

Jei kam nors dėl to dar buvo abejonių, tai jos išsisklaidė, kai abidvi šios galybės suteikė Indijai pagalbą, kai raudonoji Kinija jai įteikė ultimatumą dėl Kašmiro. Maskvos komunistai buvo pasiryžę ranka rankon su šiaip prakeiktais "Amerikos imperializmo agresoriais" užimti pozicijas prieš šiaip garbinamos "liaudies demokratinės socialistinės revoliucinės Kinijos" ekspansijos "draugą". Dar 1965 metų rugpiučio 8 d. numeryje Maskvos "Pravda" viename pagrindinių straipsnių pasisakė, kad Sovietų Sąjungos užsienių politika "pasistatė sau tikslu žmonių nuo naujo pasaulinio karo išgelbėti."

Sovietų vyriausybė tuo būdu daro savo išvadas iš dabartinio jėgų santykio tarp JAV ir SSSR. Visokios reformos Sovietų Sąjungoje, visi aukštųjų funkcionierių pakeitimai partijoje ir vyriausybėje negali nieko apgauti, kad visa Sovietų sistema yra kroniškoje paralyžuojančioje krizėje.

Straipsnis baigiamas parašyte, kad "Sovietų imperijos dienos suskaičytos":

"Nors keliai į Vokietijos susivienijimą šandien tebėra tamsoje ir nepermatomi, net atrodo beviltingi, vis dėlto jokia valdžia negali šio tautinio tikslo nepaisyti. Tampriai su (Nukelta į 3 psl.)

BUVUSIO LAISVO PAJŪRIO LAISVAS GYVENTOJAS

Lietuvos Saharose arba Kuršių Užmarije iš senų laikų gyveno gausi elnių plačiaragių, kitų briedžių vadinamų, šeima, kurios vienas stambus, senesnio amžiaus narys, buvo tiek prie žmonių prijunkęs, kad palikęs savo kaimenę atėdavo į pajūrio maudyklės su vasarotojais "pasimaudyti". Atrodo, kad vaizdelyje matomas yra tas pats senas pažįstamas, su malonumu bebraidas putotose Baltijos bangose. Lietuva ir Lietuvos pajūrį burliokams su "kaifušomis" užplūdus, kažin ar nors elniams be ypatingų leidimų bėra leidžiama gyventi savo rezervate.

SEINŲ PRAEITIS IR DABARTIS

Rašo Seinų gimnazijos XI klasės mokinys
"Mums lietuviams Seinai yra ypatingai mieli ir artimi"

Susidarius naujoms sąlygoms, kurias ir naujos gyvenvietės, o senosios arba nuskursta arba įgauna didesnės reikšmės ir tada vystosi naujųjų įlakų poveikyje. Tokia sena vietovė yra ir mūsų Seinai. Tai rodo įtvingiškas Seinų pavadinimas, kurio reikšmės jau šiandien nežinome. XVI amžiuje dešiniajame Seinos upės krante, prie ežero, jau buvo susikūrusi nemaža gyvenvietė, kuriai Zigmantas Augustas suteikė miesto teises (1563 m.). Tai buvo Lietuvos didikų Višneveckių dvarai, įsikūrę tarp girių ir ežerų, su dideliais rūmais, su daugybe tarnų ir amatininkų.

Lenkijos-Lietuvos valstybėje tuomet buvo Renesanso amžius-ekonominio ir kultūrinio gyvenimo suklestėjimas. Valdantieji visuomenės sluoksniai, nesitenkindami turimu gerbūviu, siekė prabangos, o jų jaunimas daugiausia mokėsi užsienyje. Vakarų Europoje, tad kaskart didėjo išlaidos ir vis kilo nauji poreikiai. Visa tai sunkia našta slėgė baudžiauninkus, kurie buvo verčiami žymiai daugiau dirbti. Šitokiose sąlygose ištaigingas diduomenės gyvenimas negalėjo ilgai tvirti. Artėjant į XVII šimtmetį, Seinų miestas ne tik daugiau nesivystė, bet palaipsniui ėmė smukti. Pagaliau miestas ir visas Seinų dvarų kompleksas buvo pavestas vienuoliam dominikonams. Šis pavidimas buvo patvirtintas 1603 m. Lenkijos — Lietuvos karaliaus Zigmunto III.

Dominikonai, sekdami jėzuitais, kovojo su reformacija ir tam tikslui stengėsi Seinuose visapusiškai įsitvirtinti. Jie pasistatė bažnyčią ir vienuolyną, partraukė keliasdešimt vienuolių, įsteigė dvi mokyklas, porą spaustuvių knygoms bei brošiūroms spausdinti, bei daug įmonių, dirbančių religiniam kultūrai skirtus daiktus, kaip rožančiai, kryželiai ir pan. Seinų miestas, sudarydamas nemažą kultūros centrą, buvo tada surištas su Lietuva tampa ekonominio ir politinio gyvenimo ryšiais. Tiesa, karo su švedais metu 1655-60 Seinai gerojai nukentėjo, bet

netrukus vėl atsistatė. Tačiau laikai keitėsi. Išvyraujant Lenkijos — Lietuvos valstybėje didikų anarchijai smuko ekonominis krašto gyvenimas, mažėjo ir jo politinė reikšmė. Pagaliau XVIII šimtmečio pabaigoje kaimyninės valstybės pasidalino visą didžiulį Lenkijos ir Lietuvos plotą. Seinai atiteko pradžioje Prūsų valstybei, o nuo 1807 iki 1815 metų priklausė Napoleono sukurtajai Varšuvos kunigaikštijai. Lenkijos karalystei buvo tada priskirta ir kitos Lietuvos žemės, net iki Nemuno.

Panaikinus Dominikonų broliją, 1823 metais Seinuose įsitaisė Vyskupų Kurija, perimdama ir visą didžiulį vienuolių turta. Įsikūrė tuomet Seinuose kunigų seminarija, vidurinė mokykla, įsisteigė spaustuvė, knygynas. Miestui vėl susidarė naujos sąlygos, kuriose jis galėjo tarpti ir vystytis. Šimtmečio viduryje Seinai buvo žymiai pralengę Suvalkus įvairiais atžvilgiais. Į rytus Seinų apskritis siekė tuomet beveik iki Druskininkų, o į šiaurę — iki Dusios ežero.

Tai buvo lietuvių tautos atgimimo amžius. Politinė ir tautinė caro priešpauža ne tik didino laisvės troškimą, bet lietuvių tautoje sukėlė kultūrinio savitumo pajutimą bei gimtosios kalbos vertinimą ir meilę. Šis tautinis judėjimas buvo glaudžiai susijęs su liaudimi ir jos pasiryžimu numesti baudžiaivos jungą. Seinų apskrityje, kaip ir visoje Lietuvoje, 1861 metais pasireiškia stiprus priešbaudžiavinis bruzdėjimas, o 1863 metų sukilime lietuviai kartu su lenkų valstiečiais ir rusų revoliucionieriais kovojo už laisvę.

Žiauriai numalšinusi 1863 metų sukilimą caro valdžia uždraudė lietuviams spausdinti lietuviškas knygas lotynų raidėmis (1865—1905). Per 40 metų laikotarpį, sustabdžius normalių kultūrinį tautos vystymąsi, lietuviškos knygos buvo spausdinamos Prūsijoje (daugiausia Karaliaučiuje ar Tilžėje) ir iš ten slapta gabenamos į Lietuvą. Knygas nešiodavo ant pečių mūsų lietuviškoji liaudis. Labai

nepaprasta kontrabanda ir negirdėta istorija. Knygnešiu buvo Seinų apskrityje ir Seinų mieste. Vyresni žmonės dar ir šiandien čia atmena knygnešius: Matulevičių, Durtoną ir kitus. Tokiu būdu Seinų miestas ir kaimai buvo aprūpinami lietuviškomis knygomis, kurių paieškojus dar pas nevieną galima būtų užtikti.

Spaudą atgavus, 1905 metais žymiai pagyvėjo kultūrinis gyvenimas. Seinuose pradėjo veikti progimnazija, lietuviškų knygų spaustuvė, buvo leidžiama visa eilė lietuviškų laikraščių ("Šaltinis", "Spindulys", "Viltis", "Ateitis", "Vadovas"), įsisteigė "žiburio" Dr-ja, savo veikimu apimanti inteligentiją ir kaimo žmones. Seinuose buvo renkama lietuviška tautosaka, užrašomos ir spausdinamos dainos su gaidomis, ruošiami lietuviškų dainų ir muzikos koncertai bei šiaip kultūriniai pobūviai, vakarėliai. Buvo stengiamasi ugdyti ir vystyti savo tautos kultūrą, šviesti liaudį ir kelti jos etiką.

Po I-ojo pasaulinio karo, Seinams prasidėjo naujas laikotarpis. Seinų ir apylinkės lietuvių padėtis žymiai pasikeitė. Jie dabar virto tautine Lenkijos mažuma. Kurį laiką dar veikė čia pradinės lietuviškos mokyklos, bet po poros metų ir tos buvo uždarytos, tik pačiame Seinų mieste išsilaikė iki II-ojo pasaulinio karo mokytojos Čepulytės vedami Lietuvių Našlaičių Namai. Bet Seinuose buvo jau susidariusios lietuviškos kultūrinės tradicijos. Apylinkėje dar gyveno knygnešiai, skambėjo lietuviška daina. Seinų liaudžiai trūko savų inteligentų. Jaunoji jų karta išaugo Vilniuje, Vytauto Didžiojo Gimnazijos ir Lietuvių Mokytojų Seminarijos išauklėta. Mokėsi ten nemažas skaičius seiniškių, o dar daugiau jaunimas iš aplinkinių kaimų. Jaunieji mokytojai dirbo Seinų apskrityje lietuviškose mokyklose, o jas uždarius, vedė kaimuose skaityklas. Uždarius skaityklas, kai kurie ir toliau pasiliko gyventi savo krašte, ruošdami su kaimo jaunimu lietuviškus vaidinimus.

Seinų lietuviai domėjosi ir ekonominiu gyvenimu. 1936 metais Seinuose įsisteigė lietuviškas "Rūtos" kooperatyvas, kuris sėkmingai veikė iki 1938 m. karo pradžios.

Kilus II-jam pasauliniam karui ir pakrikus Lenkijos valdžiai Seinai per kelias savaites buvo be valdžios. Lietuviai gyventojai, niekenu netrukdami, pradėjo savo vaikus mokyti lietuviškai buvusiose lenkiškose mokyklose. Tokiu būdu įsikūrė 1 lietuviškoji mokykla. Mokytoja-vo lietuviai studentai ir vyresnieji gimnazijos mokiniai. Bet greit šį darbą nutraukė vokiečiai, suimdami visą eilę lietuvių ūkininkų ir mokytojų. Seinai buvo priskirti prie Reicho valstybės. Lietuvių inteligentai, kurie dar nebuvo patekę į kalėjimą, išbėgo į Lietuvą. Šiaučiant hitlerinei okupacijai nutrūko bet koks kultūrinio gyvenimo pasireiškimas. Tai buvo naktis, tvėrusi penketą ilgų metų ir apė-

KĄ NAUJI METAI...

(Atkelta iš 2-ro psl.)

tuo yra susietas Rytų Europos išvadavimas iš komunistų viešpatavimo, kurį visos jų pajungtosios tautos tik su dideliu pasibjaurėjimu velka ir turi tuo tarpu kęsti dėlto, kad yra sovietų šarvuotųjų ir durtuvų slėgiamos. Bet jau horizonte pradeda brėkšti vis aiškesnės šviesos. Jau šiandien darosi aišku, kad Kremlius tą savo viešpatavimą neišlaikys amžinai. Jau šiandien Maskvos įgaliotiniai turi vartoti savo prispaustųjų žodyną, norėdami bendrai valdžioje išsilaikyti. Sovietų politikieriai žino, kad Sovietų imperijos dienos suskaitytos, ir kai Vokietijos klausimas tautų apsisprendimo pagrindais bus išspręstas, sovietų komunizmo viešpatavimas visoje Europoje subyrės, kaip iš kortų pastatyti nameliai. J. Pr.

musi, kaip žinome, ne tik Seinus.

Susikūrus Lenkijos Liaudies Respublikai, Seinų padėtis vėl pagerėjo. Tiesa, pirmieji keletas metų Seinams buvo nelengvi. Pats miestas atrodė skurdus ir apleistas. Ekonominis, politinis ir kultūrinis gyvenimas — viską reikėjo kurti iš naujo. Buvo sudarę daug įvairių sunkumų, kuriuos teko pakelti ir nugalėti.

Nuo 1956 metų Seinai vėl tapo apskrities centru Seinų lietuviams, apie kuriuos ligi šiol buvo lyg ir užmiršta. Prasideda naujas laikotarpis. Punske atidaromi Lietuvių Kultūros Namai, kurių veikla apima ir Seinų miestą.

Nuo 1959 metų iš Punsko į Seinus perkeliama Liet. Visuom. Kult. D-jos Centro Valdyba. Draugija palaiko ryšį su savo rateliais kaimuose, steigia lietuviškų knygų bibliotekėles, organizuoja paskaitas, liaudies ansamblių apžiūras ir t. t. Be to draugija leidžia savo leidinį "Aušra", kuri platinama daugiausiai Seinų krašto lietuvių tarpe.

Nors nedidelė čia mūsų tautos dalis, tačiau sudarome šiame krašte gana nemažą vienetą, kuris šiuo metu turi tam tikrą reikšmę ir kitiems, išsisklaidžiusiems po Lenkiją mūsų tautiečiams. Mums susidarė sąlygos, kokių dar niekad Seinų istorijoje nėra buvę. Kuriname geresnį gyvenimą, dėl kurio kovojo mūsų protėviai. Nebėra jau didvyriškų knygnešių, bet savąją literatūrą iš Lietuvos galime laisvai skaityti.

FUND RAISING FOR
CHURCHES
AND LODGES
PHONE OVATION COSMETIC
REPRESENTATIVE
687-5832

CHICAGO SVARIAUSIAS IR
MODERNISKAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

3 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, JANUARY 15, 1966

„...Laivas jau matomai savo priekiu sėdasi į vandenį vis gilyn ir gilyn. Laivo užpakalyje buvusi dinamoma mašina veikė iki paskutinio akimirksnio ir apšviesta mūsų trispalvė paskutinė nusileido jūros karalijon...“

S. S. "KAUNO" PASKUTINĖ KELIONĖ

Iš jūrų kap. Br. Krištopaičio užrašų
"Nepriklausomos Lietuvos laivynas"

Hitleriai Lenkiją užpuolus ir Antrajam Pasauliniam Karui 1939 metų rudenį prasidėjus, Lietuva tebesilaikė nepriklausoma ir nors savo uosto nebeturėdama (Hitleris Klaipėdą buvo pasigrobęs tą pavasarį kovo 23 dieną), tačiau savo keleta prekybos laivų tebeturėjo ir iš sau Klaipėdos uoste išsiderėtos "laisvosios zonos" galėjo dar jūromis prekiauti.

Lietuvos jūrinio laivo S/S "Kaunas" kapitonu buvo vienas geriausių jūrininkų B. Krištopaitis. Jis straipsnių serijoje "Lietuvos Pajūrio" žurnale vaizdingai aprašė savo laivo paskutinę kelionę, kurios ištrauką čia perspausdiname: 1939 metų lapkričio pusėje jis su savo laivu buvo išsiųstas į sovietų Leningradą nugabenti lentų krovinį į Olandijos uostą Antverpeną. Vargais negalais išsilaisvinęs iš sovietinių NKVD kareivių sargybų, žvalgybų, inspekcijų, kratų ir machorka pasmirdusių ruskių krovinių kompanijos, S/S Kaunas su lentomis pagaliau išplaukė į Suomiją įlanką ir dar laisvą tebebuvusią Baltiją:

Šiaurės jūroje

Atplaukę į pietinę jūros dalį, patekome į neutraliosios Olandijos išdėstytą minų lauką. Jų perplaukimas buvo nenurodytas, todėl gavome specialų ločą. Jis mus atlydėjo iki Šeldės upės žiočių, kur visuomet gaudavom ločą plaukimui į Antverpeną. Su upės ločą plaukę apie 8 valandas, laimingai pasiekėme Antverpeną.

Daugumas laivų perkasi gelbėjimosi plaustus. Plaustai padaryti iš 9 tuščių statinių, apkaltų lentomis. Pirkau ir aš vieną, už kurią sumokėjau 1000 litų. Nors turu dvi geras gelbėjimosi valtis, bet nelaimės atveju ir plaustas gali būti reikalingas. Užėjau į Britanijos konsulatą ir pasiteiravau, koks būtų saugiausias kelias pasiekti Angliją. Konsulate man patarė vykti iš Belgijos į Angliją nakties metu su aptemdytais žibu-

riais. Priartėjęs prie Anglijos, gausiu iš jų karo laivo ločą. Kadangi vykstu tuščias, tai jie man pasiūlė savo krovinį su gera kaina. Bet aš atsisakiau. Patarnavus vienai iš kariaujančiųjų pusei, netekčiau savo neutralumo.

Grįžęs į laivą padariau savo išvadą: nutariau laikytis karo nuostatų ir plaukti neaptemdytomis šviesomis.

Bebaigiant laivą iškrauti, Šiaurės jūroje pakilo didžiulė audra. Sekame oro pranešimus. Girdime, kad tai vienas, tai kitas laivas užgavęs miną paskendo. Atsirado ir nemažai nutrūkusių nuo savo inkarų ir laisvai plūduriuojančių paprastų ir magnetinių minų. 1939 m. lapkričio 16 d., 5 val. vakaro išsikrovę apleidome Antverpeną. Audra, paskutinį gaidos lapą atvertusi, dar vis galingai draskėsi. Su skaidriu dangumi vėjas buvo perėjęs į NW.

Apie 1 val. nakties atsiradę Šeldės upės žioty, prie Olandijos uosto Vlissingen, pastebėjome pilną užuovėją nusagstyta ant inkarų esančiais laivais, dar nedrįstančiais leistis jūron. Tarp jų ir mes savo inkarą išmetėm. Budinčiam šturmanui įsakiau man pranešti, kai vėjas mažės ir didieji "broliai" kels inkarus. Apie 6 val. ryto man pranešė, kad audra mažėja ir kai kurie laivai rengiasi plaukti. Išėjęs ant tiltelio ir aš pastebėjau silpnėjančią audrą. Liečiau laivą paruošti jūrai: šildyti mašinas ir abi gelbėjimosi valtis pilnoj parengties padėtyje iškelti iš jų vielių ir nuleisti laivo išorės šonuose. Gelbėjimosi plaustas padėtas ant pakrovimo patalpos 3-čios angos prie 2-jo stiebo.

Pakėlę inkarą leidomės jūros link.

Jau esame atviraj jūroje. Mėgstu rimstančią jūrą. Bejėgės bangos dar vartaloja laivą ir žaidžia rudens saulės spinduliuose. Bet kiekvieną valandą jų jėga mažėja. Radio nuolatos skelbia, kad audra nemažai atpalaidavo minų ir jos plūduriuoja jūros paviršiuje ieškodamos savo aukų. Sustiprinę jūros paviršiaus stebėjimą, vis plaukiame pirmyn.

"Minos!"

Apie vidurdienį laive sujudimas. Priešakyje iš kairės pusės, jūros paviršiuje, kažkas juoduoja. Artėjame. Jau dabar aiškiai matyti, kaip čiūčiuoja, liuliuoja lengvose bangose mirties sviedinys, truputį didesnis negu krepšinis. Viršuje keturi ragiukai vartosi nuo bangavimo, lyg dairosi ieškodami aukų. Mes ją stebime įtemptai ir mina kilstelėjusi ant bangos pasikreipia mūsų pusėn, lyg kviesdama: "Greičiau pas mane. Aš jums suteiksiu ramybę jūros gilumoje". Bet laivo sraigtas kalba mums: "Tolyn, tolyn nuo tos juodosios šmėklos!" Ir ji lieka laivo užpakalyje. Netrukus sutinkame švedą tiesiai plaukiantį mūsų priešinga kryptimi. Reikia perspėti, nors dabar ir visi seka jūros paviršiuje. Tarptautinio kodo vėliavomis signalizuojame: "Atsargiai, jūs artinatės į pavojų". Jis padėkoja ir mes vykstame savais keliais.

Jūroje matome daug laivų plaukiančių įvairiomis kryptimis. Po poros valandų susitinkame su olandu. Jis signalizuoja "Jūs artinatės į pavojų". Dėkojame ir netrukus pastebime kitą mirties sviedinį, kuris vartė savo jautriuosius ragelius. Pavakaryje dar vieną miną praleidžiame pro šalį. Atrodo, kad nutrūkusių ir laisvai plūduriuojančių minų yra nemažai.

Artėja vakaras ir darosi vis tamsiau. Galvoju, jeigu nakties metu plauksimė toliau, tai sudarys didelis pavojus vienai iš jų užminti. Daug žvejų matyti ramiausiai bežvejojančių. Už kokių septynių mylių vienas švieslaivis (light-vessel), kaip koks policijos pareigūnas tvarkydamas susisiekimą, rodo laivams kelią. Pergalvojęs padėti, nutariau tamsoj neplaukti. Jeigu nuo karo pradžios stovinčiam švieslaiviui niekas nenutiko, tai ir aš čia ramiausiai naktį praleidęs rytoj vėl galėsiu toliau skaičiuoti minas. 6 val. vakare iš-

mečiau inkarą 23 m. gylyj, maždaug 100 jūrmylių nuo Belgijos ir Anglijos krantų. Iškelėm inkaro lempas, o antrojo stiebo prožektorius toliau ryškino mūsų vėliavą bei vardą. Tiltelyje liko budintis jūreivis ir mašinų skyriuje kūrėjas. Laisvieji nuo pareigų kiekvienas savaip leidžia savo liuoslaikį. Kartais išėinu ant tiltelio, kuriame dažnai lankosi šturmanai. Persinėtam vienu kitu žodžiu ir peržvelgiam tamsiąją jūrą. Pietvakarių kryptį matyti kaip žvejai savo amatu užsiėmę. Toliau į vakarus švieslaivis kas kelintą sekundę meta savo šviesos pluoštus ir klystantiems rodo kelią, o čia pat esantiems tarytum tiesia palaimos ranką.

"Skęstame!"

Vėl skirstomės į savo patalpas. Atydžiai seku radio naujienas ir jūrų oro pranešimus. Po vakarienes, kol eisiu į lovą, laikui praleisti ir nerimui numalšinti dėstau kortas. Ateina inž. Miliauskas ir teiraujasi ar kokių naujienų esu išgirdęs. Kalbamės ir jam pasakoju, kad dėstau kortas, bet šiandien man visai neišeina. "Duok", sako, "aš pabandysiu". Perleides jam kortas išsitiesiu sofoj ir tęsiu skaitomą knygą, o jis kitoj stalo pusėj sėdi kėdėj ir dėsto. Girdžiu jį sakant: "Ir man neišėjo!" Jam tai sakant įvyksta baisus sprogimas. Inžinierius virsta su kėde aukštytyn kojom, o ant jo stolas. Bet jis greit atsikelia ir bebėgdamas pro duris man šuktelėjo: "Skęstame!"

Kai visa laivo įgula, išskiriant vieną jaunesnįjį jūreivį Kulkauską, kurs kažkur laive paklydęs nebespėjo išbėgti, jau buvo gelbėjimo valtys ir smarkios srovės tolyn nešama, kap. Krištopaitis šiais jausmingais žodžiais baigia laivo tragedijos aprašymą:

— Laivas jau matomai savo priekiu sėdasi į vandenį vis gilyn ir gilyn, kol užpakaliu stačiai aukštytyn atsistoja ir staigiai dinga nuo jūros paviršiaus. Laivo užpakalyje buvusi dinamoma mašina veikė iki paskutinio akimirksnio ir apšviesta mūsų trispalvė paskutinė nusileido jūros karalijon. Tai įvyko 1939 m. lapkričio 17 dieną, 9 val. vakare.

TEXTILE CENTER

Headquarters for
Upholstering Materials
of all kinds
Draperies and Dress Materials
of the latest design
Woolens, Plastics and
Leatherettes
Special reductions given to ship to
your relatives in Europe.
2547 W. Division St.
Chicago — ARmitage 6-4346

REMKITE TUOS BIZNERIUS
KURIE GARSINASI
"NAUJIENOSE"

Pranešimas

DR. FRANK GASIOR — DANTISTAS

Diplomuotas mokslininkas
Turis daktarata mokslininkas
Medicinos technologas

Dabar atidaro savo kabinetą šioje apylinkėje.
6824 SOUTH PULASKI RD. Tel.: 581-4627

“TRIUŠIŲ UODEGOS MEDŽIOKLĖ”

Idomus Argentinos lietuvių jaunimo žaidimas, vertas ir Amerikos lietuvių jaunimui įsivesti

“Argentinos Lietuvių Balso” Nr. 1266 skaitome toki aprašymą:

Nepaprastai nusisekusi “medžioklė”

Argentinos Lietuvių Centro 39 metų gyvavimo sukakčiai atžymėti ALC jaunimas sekmadienį, spalio 31, surengė taip vadinamą “triušio uodegos medžioklę”, ta proga aplankydami visas lietuviškas įstaigas, esančias 100 kilometrų spindulįje.

Taiigi minėtą sekmadienį, 65.10.31, nuo pat ankstaus ryto, buvo didelis judėjimas prie ALC: Registruojami automobiliai ir su jais vykstantieji. Ant automobilių piešiami numeriai ir įvairūs šūkiiai, daugumoj garsinanti vieną ar kitą draugiją. Tarpe užrašų buvo: Made in Lithuania; Gaston Persinkevičius ir t. t.

Apie 8:30 visas jau paruošta, tik laukiama ženklo startui. Atėjus momentui, kiekvienas automobilio vairuotojas gavo uždara voką, kuriame nurodoma per kiek laiko jis turi nuvykti į tam tikrą vietą ir ten įteikti voką su atsakytais jame pateiktais klausimais.

Čia ir prasidėjo tikras įdomumas. Automobilistas buvo priverstas susipažinti su Lietuvos istorija, geografija. Pav. kada buvo atkurta Lietuvos valstybė; kas yra Lietuvos Himno Autorius; į kur įteka Nemunas; kokia yra tautinė Lietuvos gėlė; koks yra lietuviškas tautinės muzikos instrumentas; kas buvo Mindaugas ir t. t. Arba štai kiti lituanistiniai paklausimai: Kokis Argentinos Lietuvių Balso numeris išėjo 65.10.20; Laiko 65.10.27; kaip anksčiau vadinosi Draugija Nemunas; kiek margučių yra lietuvių Tautiniame Muziejuje. Kuri Buenos Aires gatvė pavadinta Lietuvos vardu. Tai tik dalis paklausimų lietuviškomis temomis. Jų buvo įvairių. O, be to, dar buvo įvairių uždavinių. Pav. Adroge Birutiečių senelių prieglaudoje, — kur ekskursantai buvo pavaišinti karališkais pusryčiais, — kiekvieno automobilio

vairuotojas (o jų buvo 16) turėjo įteikti 2 obuolius, 2 apelsinų arba 2 bulves. Arba vėl: Nemune prisistatyti su skrybėle ant galvos, kurioje turėjo būti plunksna, ir ažuolo lapu rankoje.

Kadangi automobilistai buvo daugumoje čia gimę lietuvių vaikai, arba jų draugai, tai jiems ne taip lengva buvo į visus klausimus atsakyti.

Parapijos vasarvietėje Villa Elisa turėjo įteikti — be užpildyto klausimų sąrašo — stiklinę, o Draugijoje Mindaugas, kur A. L. Centro ekskursantai buvo sutikti su išskeltomis Argentinos ir Lietuvos vėliavomis ir lietuviška muzika — buvo reikalinga įteikti po bonką vyno. Mat, ten “medžiotojai” gavo pietus. Pirmas sustojimas buvo SLA.

Tas viskas jaunimo tarpe sukėlė įdomumo, linksmumo, sveiko juoko ir galvosukio tiems, kurie norėjo laimėti.

Pasekmės visai nelauktos ir netikėtos:

A. L. Centro taurę laimėjo Vieraitis - Gianastasio; A. L. Balso taurę laimėjo Masiokas ir Gianastasio antrasis; Laiko taurę laimėjo Janulionis; Lietuvos Aidai — Ecos de Lithuania — Girdauskas - Sančikas; penktą taurę “Federal” — Ruplėnai. Medalius laimėjo: Zienkai, Deveikis — Rambynas, Daratėnas — Mičiūdas, Aglinskai, Burbai, Gutierrez, Preikša — Ryselis, Rimša — Jasuitis, Mačiūnas (iš Berisso), Ožinskas — Ortiz ir Ziuakas — Alvarez.

Šešiolikos automobilių vairuotojai, su pavasariškai nusiteikusi jaunimu, visą dieną gvildeno lituanistines temas. Kai kurie su savim vežėsi Lietuvių Enciklopediją bei kitus vadovėlius. Tai buvo milžiniška propaganda Dr. J. Basanavičiaus vardo Argentinos Lietuvių Centrai.

Organizatoriai įgijo patyrimo. Sekančiais metais “medžioklė” žada būti dar skaitlingesnė ir dar labiau “sukelianti ant kojų” Argentinos lietuvių koloniją.

Nuotraukoje matome patriarchą Martyną Jankų, buvusį Mažosios Lietuvos Gelbėjimo Komiteto pirmininką savo darbo kambaryje Bitėnuose.

RAMBYNO AUKURO VYRIAUSIAS VAIDILA IR MAŽOSIOS LIETUVOS PATRIARCHAS

“Sukilėlių štabe ramus ir gerai nusiteikęs Martynas Jankus tikrai veikė į visus raminančiai”.

(Kronikininkas).

Nors Mažosios Lietuvos šiaurinės dalies — Klaipėdos krašto su lietuvių tautos kamienu sujungimui pasidaravo vyrai ir su mokslo titulaus ir su aukštesnių pareigūnų vardais, tačiau vienas paprastas Bitėnų ūkininkas, anot Sauerveino “kaip ažuols drūts prie Nemunėlio”, Martynas (Merčius) Jankus plačiausios populiariosios lietuvių opinijos yra pripažintas visame praeities gentkartės mažalietuvių tautiniame sąjūdyje buvus pagrindiniu spiritus movens, kurs kaip ir senovės laikų romėnas Cincinnati kad atlikęs romėno piliečio pareigą ir nugalėjęs Romos priešus grįžo prie žag-

rės, nuo kurios buvo pašauktas imperijos gelbėti, taip ir Martynas Jankus, Klaipėdos kraštą atvadavus ir galutinai su Lietuva sujungus, tyliai ramiai grįžo į savo mylimus Bitėnus, kur išgyveno, kol Hitleris vėl pasigrobė Klaipėdos kraštą.

Šio garbingo lietuvių pelenai ilsisi kažkur Flensburge, Schleswig-Holsteino krašte. O gera būtų, kad jie būtų pargabenti ir padėti šalia kitų didžiųjų lietuvių, Dr. K. Griniaus ir Dr. J. Šliupo palaikų Lietuvių Tautinėse kapinėse, kol galės būti pargabenti į išlaisvintą nepriklausomą Lietuvą!

Bažnyčių narių daugėja, bet lankytojų mažėja

Amerikos bažnyčių metraštis 1966 metams skelbia, kad bažnyčių statyba ir bažnyčios narių skaičiai tebedidėja, bet bažnyčių lankymas tebemažėja. Praeitais metais JAV gyventojų priaugo mažiau kaip pusantro nuošimčio, bet bažnyčių narių padaugėjo apie 2 nuošimčiai, iki 123,307,449. Tai yra 64.4 nuošimčių visų JAV gyventojų, bet Viešiosios Opinijos instituto žiniomis sekmadieniais per pamaldas bažnyčiose esą tik 45 nuošimčiai suaugusiųjų; pernai būdavę 46 nuošimčiai. Statistika rodanti, kad protestonų bažnyčioms priklauso

68,299,478, tai yra 1,445,278 arba 2 nuoš. daugiau kaip prieš metus; Romos katalikų esą 45,640,619, tai yra 766,248 arba 1.7% daugiau kaip prieš metus. Nuošimčiais, 35.9% gyventojų JAV-se priklauso protestonų bažnyčioms, 23.9% Romos katalikams; 3,166,715 Rytų ortodoksų bažnyčiais; 5,600,000 žydų kongregacijoms; 470,672 senųjų katalikų, lenkų tautinei bažnyčiai ir Armėnų bažnyčiai, o 109,965 budistams.

Milanas. — Italijos viešbučio vedėjas pasiskundė policijai, kad 56 asmenų komunistinės Kinijos artistų grupė paliko viešbutį neužsimokėjusi sąskaitos, kuri siekia 8,000 dolerių.

ZVEJYBA PO LEDU KURŠIŲ MARIOSE

Laisvos Lietuvos laikais, kada sugautą žuvį nereikėjo gabenti į “matuška Rasieją”.

NEŠIOJAMAS DEGUONIES TANKAS GYVYBĖMS GELBĖTI

Yra labai svarbu turėti namuose ar įstaigoje mūsų gamintą 100% deguonies tanką. Jis ypatingai reikalingas turintiems širdies ligą ar kencian-tiams dėl įvairių kvėpavimo takų ligų.

Visuomet galėsite suteikti pirmąją pagalbą tuojau pat ištikus nelaimėi. Nelaukite, dar šiandien užsisakykite. Kreipkitės į mus su pasitikėjimu, atsiųsdami mums čekį ar money orderį \$6.95 sumai.

Dėl smulkesnių informacijų skambinkite telefonu

RO 2-7467

arba rašykite angliškai

NATIONAL DYNAMIC CO.,

Emergency Service

P. O. Box 126, Dept. L.

Chicago, Ill. 60650

Atsiūsta paminėti

Vanda Frankienė: VAIDINIMAI MAZIEMS IR DIDELIEMS. Išeido JAV LB Kultūros Fondas 1965 metais. Leidinio Nr. 16. Kaina \$2. Gaunama Kultūros Fonde per kasininką Joną Bertasių, 5348 S. Talman Ave., Chicagoje. Knyga 216 pusl., Nijolės Baniėnės piešiniais pailiuota tekste ir aplankoje. Veikalą autorė skiria "savo dukrai Vidai, o drauge ir visam lietuvių jaunimui", o kaip antraštėje pasakyla, "ir dideliems".

Autorė nuo savo atvykimo iš DP stovyklų į Chicago, jau pasižymėjo veikimu su vaikais lietuviškos kultūros srityje. Ji pati sena pedagogė, Chicagoje greit sutapo su liuanistinėmis mokyklomis, pasižymėdama savo parašytais scenos vaizdeliais, kuriuos ypač mažieji lietuviukai su malonumu ir pasisekimu vaidina. Būdama tylaus būdo, kukli, ji, nežiūrint daug atliekamo darbo su mažaisiais lietuviukais, iki šiol išsilaikė pati višumos scenoje lyg ir nepastebėta. Taigi, iki šiol. Bet nebe toliau. Savo "Vaidinimuose" ji pateikė ne vieną kitą vaidinimėlį, o net visus aštuonis! Štai jie:

Kalėdiniai vaizdeliai ir vaidinimai: 1) Stebuklų naktis, 2) Gyvi žaisliukai; 3) Vaikiukai aviniukai, ir 4) Užburto gėlės.

Ivairaus turinio vaidinimai: 1) Karalaitė Teisutė; 2) Rūstusis karalius; 3) Iš gimtųjų laukų atkeliavę, ir 4) Tėvynės sakalai. Taigi, dar vieną, ir autorė būtų skaičiumi iš karto susilyginusi su mūsų produktingiausiuoju tremties dramaturgu Vytautu Alantu! (žiūr. jo "Dėvyni Dramos veikalai. Srovė, Chicago, 1963).

Sakoma, patiekmenė įvertinama bevalgant. Scenos veikalai - veikalėliai pasisako bevaizdinant. Laimė, Vanda Frankienė tokie egzaminai nebereikalingi, nes Chicagoje su savo sceniškais darbais lietuvių jauniausiojo atžalyno tarpe ji jau yra pasižymėjusi ir gerai įvertinta, ką be to patvirtina ir tas faktas, kad jos veikalėlių rinkinį išleido pats ALB Kultūros Fondas, kurs šiaip yra gana šykštus mažiau pažįstamiems veikalams ir jų autoriams. Sėkmės autoriui jos pamėgoje srityje su mažaisiais (ir didžiaisiais)! J. Pr.

VARPAS. Neperiodinis leidinys. Nr. 6, 1965 metai. Leidžia Varpininkų Filisterių draugija. Redaktorius Antanas Kučys, administratorius Titas Briškaitis, adm. adresas: 1214 N. 16th Ave., Melrose Park, Ill. Rinko ir spausdino "Naujienu" spaustuve, Chicagoje. Leidinys 9x6 colių formato, 168 puslapių su dail. Broniaus Murino projektuota aplanka sudaro rimtos knygos išvaizdą, ką dar labiau papildo turinys, turtingas nesensančios vertės straipsniais, k. a. Dr. Juozo Pajaujo: Lietuva lemiamą valandą (apie Mykolą Sleževičių) ir jo paties su talkininkais J. Audėnu, H. Blazū, Dr. J. Gimbutu ir Dr. J. Pu-

ziniu straipsnių rinkinys "Tarp Aušros ir audrų", Stepono Kairio gyvenimui, veikimui ir jo gyventai epochai nušviesti. Ši 30 puslapių kolektyvinė studija turės pasidaryti būtina turėti kiekvienam, norinčiam savo tautos 19 amžiaus pabaigos ir 20 amžiaus pirmosios pusės istorijos kūrėjus pažinti lietuviui. Ši straipsnių serija, pradedant Pajaujo "Steponas Kairys pirmose Lietuvos žadintojų ir kūrėjų eilėse", baigiant prof. J. Puzino "Stepono Kairio senatvės ir vargo dienos Amerikoje", yra didelis įnašas šiam vienam pačių žymiausių lietuvių pažinti.

Kiti ypač žymėtini straipsniai yra Dr. Vandos Sruogienės: Rusinimo taktika ir priemonės; J. Audėno Artojo būklė kolchoze; V. Čižiūno: Idėja ir veiksmas, Varpininkų tautinės ideologijos bruožai; Henriko Blazo: Keturi antagonistai (Apie Kazį Binkį, Juozą Herbačiauską, Balį Sruogą ir Juozą Tumą-Vaižgantą). Keli originalūs biografiniai bruožai: Algirdo Antanaičio apie Algimantą Mackų, G. Lazausko apie Dr. Tereijoną, A. Ks. apie Mariją Sleževičiūtę-Mackevičienę, L. G. recenzija apie Sūdovos knygą "Vienų vieni" ir Mečio Mackevičiaus "Netikras portretas" apie A. Merkelio parašytą ir tautininkų išleistą Smetonos biografiją, ir Dr. K. J. Karvelio "Lietuvybės spinduliai iš anapus" — apie literatūrą, dailę, architektūrą ir kitokį lietuviškos kūrybos pasi-

reikimą rusų okupuotoje Lietuvoje. J. P.

Pranas J. Naumiestis. BAIŠUSIS BIRŽELIS. Trys dramų veikalai: Baisusis Birželis, Varpinė ir Šiaurės Pašvaistė. Spauda—Immaculata Press. Laida, matyt, paties autoriaus. Aplanką ir kiekvienos dramos pirmąjį puslapį iliustravo dail. Vytautas Ignas. Knyga didoko formato, 238 pusl. Kaina \$3.50. Kur knyga gaunama, nepažymėta, bet pas Karvelį, aišku, bus gaunama.

Pirmoji drama "Baisusis Birželis", dar 1950 metais pirmą kartą suvaidinta pavadinimu "Anas birželis", yra senas, daug kam gerai pažįstamas, iki į šią knygą patekdamas jau suvaidintas apie 30 kartų ir turėjęs gana šiltų spaudos atsiliepimų. Aplankoje pacituotos ir Naujiėnės, kuriose apie šios dramos pastatymą Philadelphiaje bene 1958 metais buvo rašyta: "Kaip A. Keturakio "Amerika Pirtyje" . . . taip Prano Naumiestis "Baisiojo Birželio" vaidinimas scenos mėgėjų ir profesionalų bus mielai vaidinamas ir lietuviškos visuomenės šiltai sutinkamas". Beje, autorius nėra pavarde Naumiestis. Copyright yra pasirašęs Pranas J. Bagdas, kiek patirta, geras lietuvis medicinos daktaras kažkur New Yorke, turįs iškilią brolių daktarą, kad ir ne toje pačioje profesijoje.

Šiaurės Pašvaistė ir Varpinė yra visiškai naujiena, dar,

matyti, scenoje neišbandyta. Kol atsilieps tuos veikalus perskaitytę, tenkinamės pacituodami ką leidėjas įrašė knygos aplankoje:

Šiaurės Pašvaistė esanti stebuklo drama, ir nors stebuklas esąs dramos faktorius nuo Achilo dramų laikų ir nors stebuklas esąs reikalingas milžiniškos atgamtinio įtikinimo jėgos, tačiau Šiaurės Pašvaistės autorius taip giliai atgamtinio gyvenimo nesvarstas: jis tenkinasi paprastos kalvės (okupuotoje Lietuvoje), virtusios kolchozo kalve, fonu, kuriame sutelkta daug lietuviškos praetis romantikos.

Varpinėje vyksta kažkas visiškai nauja. Čia į sceną išvedama daug senų pažįstamų, kurie visi yra pajudėję iš savo senųjų pozicijų: ir klebonas, ir žydėlis, ir daktaras, ir vargonininkas, ir valsčiaus sekretorius, ir visa ūkininko šeima, — žodžiu, visa Lietuva, tik, deja, nebe laisvoji Lietuva, o po komunizmu, kurs anot autoriaus, šių žmonių gyvenimą "pakeitė ne tik išoriniai, bet ir vidiniai." Drama čia sukasi tarp skalbėjos ir klebono, sekretoriaus motinos ir jo sužadėtinės, ir kulminuoja "gynimu būsimą žmogaus, kuris dar gimis", intriguojančiai baigiamas šių veikalų pristatymas.

J. Pr.

6 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, JANUARY 15, 1966

AUŠRA VIRŠUM NIAGAROS KRIOKLIO

Ši įspūdinga nuotrauka padaryta Niagara Falls International News Bureau viena ryta auštant prieš pat Kalėdas. Vaizde matomas apledėjęs "Arklio Pasagos" krioklys (Horseshoe Falls) Kanados pusėje, kur kiekviena sekundė po 350,000 galionų vandens krinta į 186 pėdų gilybę ir sukelia ne tik kurtinantį dundėjimą, bet ir didelį debesį iš gėlmės kilančių šaltų garų.

Taip, dykumoje yra ir bažnyčių

Telefono skambutis. Iyyksta toks telefoninis pasikalbėjimas.

— Ar Bakūnas?

— Taip.

— Ar pats rašai "Naujienuoms"?

— Rašau kai kada.

— Tai nuo kur esi kilęs?

— Iš Lukšių.

— Tai tas pats, kurį spėjau.

— Kas tada būsi Tamsta?

— Tavo kaimynas (nuo kilmės krašto), "Naujienu" skaitytojas iš Philadelphijos, mano pavardė M....

— Kągi beveiki čia tolimoje Kalifornijoje?

— Kaip tik praeitų metų gale išėjau pensijon ir dabar dairaui, kur gyvenimo saulėlydžiui būtų geriausia vieta. Kol kas sustojau Los Angeles.

Skačiau paties pastabas iš dykumos; jos manė sudomino, ypačiai klimato sąlygų atžvilgiu. Viskas būtų tvarkoje, parašei apie karčiamėlę su "topless", bet nieko neužsiminei apie bažnyčią?

Taigi, paaiškėjo, kad turiu reikalo su "kaimynu" (kaip vėliau paaiškėjo — gana tolimu, nes jis buvo kilęs nuo Gelgaudiškio) — kataliku, skaitančiu "Naujienu".

Taip ir žinok žmogus — kas ką skaito ir kas kam patinka ar ne!

Nežiūrint mano paaiškinimų to pasikalbėjimo metu — pažadėjau tam "Naujienu" skaitytojui kokią nors progą vėl parašyti "Naujienuoms" ir apie bažnyčias dykumoje. Tokia progą vėl pasitaikė kaip tik dabar, sausio 8 d., kai Philadelphijoje (iš kur "pabėgo" mano kaimynas) visi susitraukę nuo šalčio savo "kaminyčiose", o mes čia dykumoje plūduriuojame plaukiojimo baseinuose, dengdamesi gana karštais saulės spinduliais, ir gėrimės puikiu snieguotos Mt. Jacinto kalno viršūnės vaizdu. Temperatūra (4:30 P. M.) yra 74°. Taigi — nemažas skirtumas (temperatūroje), šiuo pat metu (sausio 8 d.): Philadelphijoje 45°, New Yorke 47°, Chicagoje 26° brrrrr..., Clevelande 33°, Bostone 40°... Taigi — yra "šioks toks" skirtumas ir aš labai gerai suprantu, kodėl mano pastabos iš dykumų atkreipė kai kurių skaitytojų dėmesį.

Kaipgi su tomis bažnyčiomis? Taip — bažnyčių yra ir dyku-

moje. Nerašiau apie tai savo pastabose, nes kaip geras katalikas, skaitau, kad bažnyčia (iš viso bet kokia) nereikalinga jokio "advertisement". Bet kaip tik šiandien su žmona, vėl ap-lankėme katalikų bažnyčią, kuri nors ir maža, bet labai jauki. Pataikėme kaip tik į vienos porėlės sutuoktūvių apeigas, kurios buvo sutraukusios tikrai pilną tą jaukią bažnytėlę.

Priešais, kitoje gatvės pusėje, yra žydų sinagoga, gi liuteronai savos bažnyčios dar neturi, — pamaldas laiko viename "motelėje", bet jau turi užpirkę sklypą savai bažnyčiai, kuri būsianti pastatyta dviejų metų laikotarpyje.

Tiek informacijos "Naujienu" skaitytojams apie bažnyčias dykumoje... Net keista, ar ne?

VI. Bakūnas,
Desert Hot Springs, Cal.

Dar \$25,000,000 fondų keistiems tyrinėjimams

Atstovų rūmuose Washingtone kongresmanas Henry Reuss (Dem. iš Wis.) iškėlė, kaip valdžia švaisto milijonus amerikiečių sudėtų mokesčių pinigų tyrinėjimams, be kurių galima apseiti ir kurie daromi ne šioje šalyje ir ne amerikiečių.

Be jau anksčiau skelbtų tyrinėjimų, kodėl taip ir ne kitaip prakaituoja Australijos čiabuvių ir dėl ko okeanų žuvis turi nemalonų kvapą, vėl daugiau kaip 25 milijonai dolerių skirta tyrinėjimams kitose, net turtingose šalyse, panašioms tyrinėjimams, kaip štai: 1) Rytų Afrikos beždžionių šeimų skaičiaus, vaisinimosi ir maitinimosi papročiai; 2) Anglijos daktarų vaidmuo socializuotos medicinos sąlygose; 3) baltųjų ir indėnų vaikų mokymosi gebumai Kanadoje; 4) Norvegų šeimų, gyvenančių izoliuotuose kalnuose, gyvenimo politinės, ekonominės ir šeimyninės studijos, ir t. t.

Juodrankius Italijoje gaudo

Su šių naujų metų pradžia Italija pradėjo vienos pikčiausios kriminalistų organizacijos, Mafijos arba Juodosios Rankos medžioklę. Jau esą 21 juodrankiai sučiupti besiverčią didžiuliu tarptautiniu narkotikų šmugeliu. Teismas turi surinkęs 8,000 puslapių 20 tomų bylą, kur surašyti nusikaltimai tos Sicilijoje reziduojančios piktadarių organizacijos per ilgų metų eiles. Idomu, kad nustatyti labai glaudūs ryšiai su Amerikos Cosa Nostra gengsteriais, kurių vienas stambiausių buvęs New Yorke padugnių valdovas Joseph Banano (Bananas), kurs prieš gerus metus laiko buvo pašauktas liudyti Senato investigacijų komitetui, bet pasislėpė "kaip į vandenį" ir vėliausiomis Italijos policijos žiniomis, slapstosi kažkur Sicilijoje.

Kiti garsūs "amerikiečiai", kurių Sicilijos policija šiuo metu tebeieško arba jau turi rankose, yra Lucky Luciano, Frank "Tripirštis" Coppola,

Yale Universiteto istorijos prof. Staughton Lynd, vieno Amerikos komunisto ir "taikos šalininko" lydimas, nvyko į Hanoi iširti galimas taikos sąlygas. Jie ten nvyko be Valstybės Departamento leidimo. JAV piliečiams uždrausta vykti į šiaurės Vietnamą ir kitus komunistų pavergtus kraštus.

Cologero Orlando, Vincenzo Martinez, Frank Garafolo.

● Nepaisant, kaip joms sekėsi mokykloje, bet gyvenime moterys yra tikrai talentingos matematikės. Jos padaugina savo draugų amžių ir savo naujų suknelių kainą dukart, o savo vyro algą tris kartus.

● Vyrai dažnai mėgsta moteris jų amžiumi paezinti, bet dažniausiai pamiršta jų gimimo datas.

● Kai vyras žmonai bučią duoda, reiškia, kad jis kitaip nebemoka pasiteisinti.

● žodžius reikia labiau taupyti kaip pinigus.

● Atsargiu draugiškumu didžiausios kliūtys pašalinamos.

● Žmonės su aštriu žvilgsniu dažniausiai turi kietas širdis.

● Geriausios žmonos yra tos, kurios tyli norėdamos kalbėti.

VACLOVO BIRŽIŠKOS KNYGOS

"Naujienuose" galima gauti šias prof. Vaclovo Biržiškos lituanistines knygas:

1. Senųjų lietuviškų knygų istorija, I dalis, 208 pusl. \$2.00
kietais viršeliais \$3.00
2. Senųjų lietuviškų knygų istorija, II dalis, 226 pusl. \$2.00
kietais viršeliais \$3.00
3. Aleksandrynas, senųjų lietuvių rašytojų, rašiusių prieš 1865 m., biografijos, bibliografijos ir biobibliografijos, I tomas, 431 pusl., kieti viršeliai \$7.50
4. Praeities pebiros, rinkinys straipsnių iš Lietuvos praeities, 352 pusl., kieti viršeliai \$6.50

Čia suminėtą knygą pasiūsiu paštu, jei nurodytas pinigų sumas čekiu ar Money Orderiu pasiūsite tokiu adresu:

"NAUJIENOS", 1739 So. HALSTED STREET
CHICAGO 8, ILLINOIS, USA.

SLA SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

- SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenei ir išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILIJONUS dolerių savo apdraus-tiems nariams.
- SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — duoda gyvybės apdraudą ir ligoje pašalpą, kuri yra pigi, nes SUSIVIENIJIMAS neieško pelno, o teikia patarnavimus savitarpinės pagalbos pagrindu.
- SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą, tad jo apdrauda tikra ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių reikalingiausias apdraudas nuo \$100.00 iki \$10,000.00.
- SLA — jaunimui duoda gerą Taupomąją Apdraudą - Endowment Insurance, kad jaunuolis gautu pinigus aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pagūdžiai.
- SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudą: už \$1,000.00 apdraudos tik \$3.00 mokesčio metams.
- SLA — AKCIDENTALE APDRAUDA naudinga visokio amžiaus asmenims, rekomenduojama lietuviškų KLUBU ir draugijų nariams. Už \$1,000.00 akcidentalės apdraudos mokeskis \$2.00 į metus.
- SLA — kuopos yra daugumoje lietuvių kolonijų. Kreipkitės į kuopų veikėjus ir jie plačiau paaiškins apie SUSIVIENIJIMO darbus.

Gausit spausdintas informacijas, jeigu parašysit:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

307 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10001

RECEPTŲ
SPECIALISTAI

J. ir J.
PHARMACY

ROBERT KOVERA
ARLENE AZUKAS

Jūsų registruoti vaistininkai
IMPORTUOTI KVEPALAI IR
MAX FACTORS KOSMETIKA

ANGLIŠKI SVEIKINIMAI IR
SVEIKINIMO KORTELES
ĮVAIRIOM PROGOMS.

DANA kvepalai ir odekolonai.
FABERGE kvepalai ir odekolonai
įvairių rūšių.

Fanny May saldainiai.

2557 West 49th Street
TEL. PR 6-4363

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

NICOLAS DE STAEL APŽVALGINĖ PARODA

Paroda, iš kurios galima pasimokyti

Chicago Meno Institute dabar vyksta rusų dailininko Nicolas de Stael apžvalginė dailės paroda. Ji baigsis vasario 13 d.

Nicolas de Stael gimė Petrapielyje 1914 m. rusų aristokratų šeimoje, kuri po Pirmojo Pasaulinio karo ir revoliucijos buvo išblaškyta. Vaikas, giminių globojamas, atvyko į Lenkiją, paskui į Belgiją, o iš ten į Paryžių. Jaunasis de Stael gavo tinkamą mokslą. Nuvykęs į Italiją ir kitas Viduržemio vietoves, labai pamėgo to krašto gamtovaizdžius. Nestebėtina, kad dauguma jo tapybos darbų pavadinta gamtovaizdžiais arba "kompozicijomis". Be to, jisai aistringai studijavo Cezanne, Braque ir Matisse metodus. Prancūzų modernioji dailė davė jam pagrindą, ant kurio subrandino savo stilių ir estetines nuotaikas.

Antrojo Pasaulinio karo metu N. de Stael įstojo į prancūzų legioną Tunizijoje. Po karo jam buvo suruošta daug parodų Europoje ir Šiaurės bei Pietų Amerikoje. Šią de Stael parodą suorganizavo keli JAV muziejai, atseit: Bostono meno muziejus, Moderniojo meno muziejus ir kiti, įskaitant mūsiškį Meno institutą Chicagoje. Išstatyta per šimtą darbų. Viena galerija skirta grafikai.

De Stael laikėsi gamtos dėsnių, nesleido į visišką bedaiktiskumą absurda. Jo solidžios, dinamiškos abstrakčios formos, jų tekstas, spalvų išraiška spindi organine gyvybe, net špakte liu tapyti su sunkiu impasto (dažnai storais luitais krauti), paveikslai išlaiko akvilibristiką tarp "tikro" ir "dirbtinio" daikto.

Ne tik pasigėrėti, bet ir pasimokyti geros tapybos principų galima de Stael parodą aplankius. Didžiausia drobė "Baletas". Pilkas, baltas koloritas, primena šiaurės ledynų didelius ledo luitus, tuo patim pajunti lyg šniurpą... Ypatingo grožio "Sicilijos peizažas", kur prieš juodą foną skaisčio raudonos, geltonos spalvos skiria melancholiško žalumo vandenį. Nedaug paveikslų, kurie primintų Hans Hoffmanno abstrakčios tapybos spalvas. De Stael koloritas nėra melancholiškas, pilkas. Beveik kiekvienas kūrinys turį ir šilto elemento, net su raudonu ar rudu atspalviu. Visos kompozicijos tvirtos, lyg "šv. Petro uolos", teisingiau — pastatytos ant stipraus pagrindo, nėra paviršutiniškumo, skyštumo bei veju pamuštu kitų menų rekapituliacijos.

Nedaug tėra de Stael anksty-

8 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.

— SATURDAY, JANUARY 15, 1966

vesniųjų laikų darbų. Kiek jų yra, tai nežymiai išsiskiria iš vėlesniųjų, sukurtų paskutiniame dešimtmetyje prieš mirtį. Antroji formato didumu tėra "Rue Gauget", taip pat stambių masių, lyg akmeninė siena, kompozicija.

Nicolas de Stael 1955 m. kovo 16 d. mirė tragiskai. Po jo 41 metų amžiaus gimtadienio porai savaičių praėjus, Antibese dailininkas pro langą iškrito ant akmeninio grindinio ir užsimušė.

Visi eksponatai šiai parodai yra paskolinti iš privačių meno kolekcionierių ir šiek tiek likusių iš dailininko studijos.

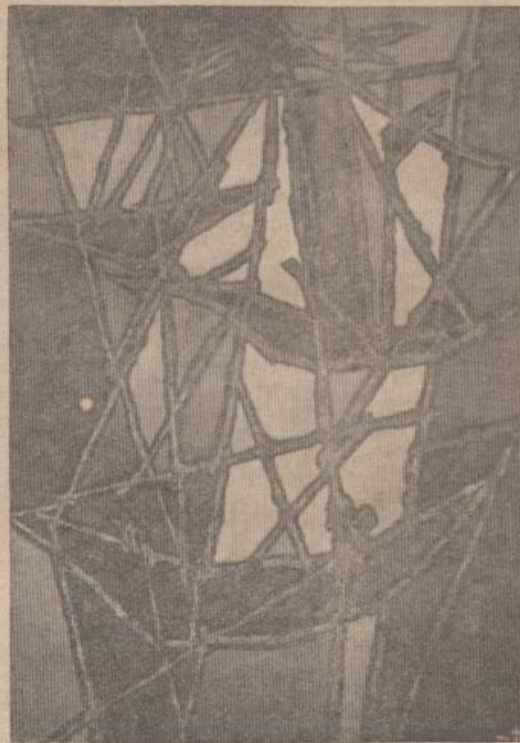
Įėjimas į šią didelę parodą nemokamas.

Konfliktas tarp tapybos ir muzikos

Praėjusį šeštadienį, sausio 8 d. Čiurlionio galerijoje, Jaunimo Centre buvo atidaryta visuomenei žinomo muziko Antano Nako tapybos paroda, gausiai publikai dalyvaujant. Parodos atidarymo metu kalbas pasakė Menininkų klubo valdybos nariai: Br. Macevičius, klubo pirm. P. Gaučys ir komp. Br. Markaitis, S. J., kuris pasakė ilgesnę kalbą apie meno reikšmę ir Nako kūrybą. Korp! Neo-Lituanian vardu savo filisterį A. Naką pasveikino Algis Modestavičius. Visi kalbėtojai pagyrė "naują" dailininką, kuris jau seniai studijavo dailės meną, tiktai gyvenimo aplinkybės sutrukdė plačiau pasireikšti. Patsai A. Nakas, padėkojęs susirinkusiems meno bičiuliams, pademonstravo juostelėje įskambintą lietuviškais motyvais muzikos kūrinėlį.

Antanas Nakas plačiau visuomenei gerai pažįstamas, kaip muzikas, visuomenės veikėjas ir muzikos mokytojas. Dabar jisai padarė šurpirą išstatydamas 49 tapybos darbus, iš kurių vieni atlikti aliejum, kiti pastele bei temperomis ir panašiomis kombinuotėmis. Kaip jau spaudoje buvo paskelbta, — "visokių stilių", tiesa, tačiau pasigendama jo paties individualaus stiliaus. Gerai valdo techniką, bet technika dar nėra menas.

Jo paveikslai siejami su muzika, jos analogija tiktai estetikos teorijoje, bet realybėje du skirtingi pasauliai — muzika yra funkcijos, fonetikos menas, o tapyba — statiška — nehyli. Tapyboje negalima pilnai išreikšti muzikos dvasios, tiktai simboliais prileidžiama pavaizduoti tapybos ir muzikos sintezę. A. Nakas savo darbų daugumą pavadino skambiais muzikos kompozitorių ir jų kūrinų vardais. Kataloge išspausdinta H. Radausko eilėraščių

Antanas Tamošaitis

Lietuviški motyvai

"Pilnatis" su anglišku vertimu. Tapybos ir muzikos problema atsidadė konflikte. Rezultate slėgia paviršutiniškumas, pasigendama nuoširdumo, "meninio tikėjimo", kokį išgyveno M. K. Čiurlionis kurdamas savo sonatas. Metaforų ir svajonių kūryba gal kada nors bus įmanoma tiktai genijams.

Geroms idėjoms įkūnyti reikia gero pasiruošimo ir subrendimo.

Jury komisija atrinko vieną kūrinį, populiariu vardu pavadintą "Absurdo teatras", Čiurlionio galerijai.

Parodą galima aplankyti šiomis valandomis: nuo 7 iki 9 v. vak., o šeštad. ir sekmadienį nuo pietų iki 9 v. vak. Paroda uždaryta sekmadienį, sausio 16 d. vakare. Pirmomis parodos dienomis nupirkta daug A. Nako paveikslų.

Rep.

Kitos parodos

— Janina Mankutė - Marks ir Vytautas O. Virkau dalyvauja Hyde Park Art Center, 5236 Blackstone Ave grupinėje parodoje. Paroda baigsis vasario 19 dieną.

— Viktoro Petravičiaus vėlesniosios tapybos bei grafikos darbų paroda atidaroma šandien Clevelande Gallery International patalpose.

— Inž. Mikalojaus Ivanausko liepsnos tapybos paroda taip pat ruošama Clevelande.

— Yra vilčių, kad Pietų Amerikos dail. Jonui Rimšai paroda bus suruošta Chicagoje. Dail. Rimša dabar lankosi JAV.

Žmonių daugėja greičiau negu maisto pasaulyje

JAV agrikultūros departamentas praneša, kad praeitais 1965 metais maisto kąsniai pasaulyje buvo dar labiau sumažinti, kadangi žmonių derlius buvo didesnis negu pasėlių derlius. Pasaulinė statistika rodanti, kad maisto pasaulyje praeitais metais užderėjo pusantro nuošimčio daugiau kaip 1964 m., bet žmonių pasaulyje tuo pačiu metu priaugo 2 nuošimčiaus daugiau. Atmetus tokius derlius, kurie netinka maistui, kaip linus, medvilnę, tabaką ir t. p., tikro maisto 1965 metais padaugėję tik 1 nuošimčiu. Nors Vakarų pasaulyje (JAV ir Vakarų Europoje) maisto produkcija visur pralenkė žmonių prieauglį, bet visur kitur pasaulyje buvo priešingai. JAV ir Kanada turėjo rekordinius derlius, bet Rytų Europoje ir Sovietų Rusijoje maisto produkcija kritė.

Komunistinėje Kinijoje 1965 metais maisto produkcija maža kuo skyrėsi nuo 1964 metų ir grūdinio maisto importas iš Vakarų tebevyksta pilnu tempu.

SUNKU PASAKYTI

GANA įkaitęs vyrelis stoties platformoje kreipiasi į traukinio konduktorių klausdamas: — Būkite geras pasakyti, kaip dar ilgai traukinys pastovės, kad galėčiau su žmona atsisveikinti?

Konduktorius: — Sunku pasakyti, tai priklauso, kaip seniai tamsta esate vedęs...

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO INSULACIJOS PROBLEMAS

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materialų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — Tel.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS — REGIONAL SALESMAN